

Nejstarší doklad pěstování zeravu západního v Českých zemích

Strahovský klášter, plným názvem Královská kanonie premonstrátů na Strahově, ukrývá i kabinet kuriozit včetně xyloféky, tedy sbírky dřevin, obsahující 63 dřevěných krabic. Každá krabice má formu knihy o rozměrech 19 × 12,5 × 5,5 cm. Celkem je zde uloženo 53 druhů. Tuto xyloféku vyráběl a šířil Karl Aloys von Hinterlang (1798–1826), profesor „der Naturkunde, Botanik und höheren Forstwissenschaft“ (přírodních věd, botaniky a lesnictví), v Linzi pod jménem Deutsche Holzbiblio-

thek. Je známo více míst, kde se tato sbírka v různém rozsahu dochovala, přičemž snad nejbohatší soubor s 285 dřevěnými knihami se nachází v bývalém Zemském muzeu Joanneum (dnes Universalmuseum Joanneum) ve Štýrském Hradci. V České republice je udávána vedle Strahovského kláštera také z kláštera augustiniánů v Brně a z Muzea lesnictví, myslivosti a rybářství Ohrada v Hluboké nad Vltavou. Pro Strahovský klášter byla zakoupena v letech 1800–03.

Při prohlížení této sbírky jsme našli jednu krabici, která se ostatním sice podobá, ale do původní sbírky nepatří. Byla k ní připojena až asi o 30 let později. Paradoxně bude ale z celé xyloféky z botanického hlediska nejzajímavější. Jde o vzorek zeravu západního (*Thuja occidentalis*), dřeviny importované ze Severní Ameriky a dnes běžně pěstované v našich parcích. Uvnitř krabice jsou dva zhruba 7 cm dlouhé kusky dřeva s kůrou a větev s jehlicemi. Ze dřeva se dá odhadnout, že pocházejí z větve, která mohla mít průměr asi 3 cm. Materiál je doplněn německým textem uvádějícím jak lokalitu a datum sběru, tak sběratele tohoto dokladu. „Gegenwärtiges Exemplar ist von dem sogenannten Cypressen Baum, der im Höfel zwischen dem Strahöf-Winterrefectorio u[nd] der Küche für undenkliche Zeiten stand u[nd] endlich 1832 30 August gefällt wurde. Adolph. C. S.“ (Tento exemplář je z takzvaného cypřiše, který stál od nepaměti na dvoře mezi strahovským zimním refektářem a kuchyní a konečně 30. srpna 1832 byl pokácen.) Autor textu a zřejmě i sběratel dokladu se podepsal církevním jménem Adolph C. S. Inicialy za jménem znamenají Canonicus Strahoviensis, tedy kanovník strahovský.

Je zde tedy uložen nejstarší dochovaný fyzický doklad pěstování tohoto druhu u nás. Květena České republiky (Skalická 1988) uvádí nejstarší údaj o pěstování z r. 1809. Vychází přitom ale jen z publikovaného pramene, ze seznamu pěstovaných druhů na zámku Hluboš (Anonymus 1809) nedaleko Příbrami. Na přelomu 18. a 19. stol. se tu nacházela na svou dobu v Čechách jedinečná botanická zahrada (Hieke 1984), z níž jsou udávány první záznamy některých nově introdukovaných druhů pro naše území.

Použitá literatura uvedena na webu Živy.

1 Celkový pohled na otevřenou dřevěnou „knihu“ s větvkou zeravu západního (*Thuja occidentalis*). Foto V. Antonín

Nadační fond Jaroslava Heyrovského ocenil nadané studenty za jejich úspěchy v roce 2017

Na každoročním slavnostním předání cen Nadačního fondu Jaroslava Heyrovského (NFJH) vybraným středoškolským studentům z celé ČR se v Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR scházejí studenti, pedagogové, rodinní příslušníci, představitelé vědeckých a vzdělávacích institucí a další hosté. Za r. 2017 byly v neformální atmosféře předány 11 vítězům a laureátům českých studentských předmětových (olympiád) a tvůrčích soutěží (ocenění ve Středoškolské odborné činnosti, SOČ), které vyhláší Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ocenění obdrželi finanční odměnu, diplom, pamětní medaili Jaroslava Heyrovského a knihy

z Nakladatelství Academia, jimiž přispívá Knihovna AV ČR. Tradičně byli knihou a pamětním listem oceněni i učitelé a další odborní pracovníci, kteří studenty ve vědeckém snažení podporují. Tři autoři prací SOČ krátce představili své práce. Udílení se účastní i Český svaz vědecko-technických společností (ČSVTS), který oceňuje učitele a konzultanty úspěšných studentů ze SOČ z pěti vybraných oborů.

Ceny NFJH za rok 2017 převzali:

● za vítězství v předmětových olympiádách:
Matematická olympiáda – Pavel Turek (kategorie A), Filip Bialas (programování);

Fyzikální olympiáda – Jindřich Jelínek;
Chemická olympiáda – Richard Veselý (kategorie A), Vojtěch Musil (kategorie E);
Biologická olympiáda – Kateřina Kubíková;
Olympiáda v českém jazyce – Veronika Marvanová;
Dějepisná olympiáda – Max Gogola.

● za Středoškolskou odbornou činnost:

1. místo – Pavel Váňa (fyzika);
2. místo – Michal Hrubeš (zemědělství, potravinářství, lesní a vodní hospodářství);
3. místo – Radim Tauber (elektrotechnika, elektronika a telekomunikace).

Podporou českých talentovaných studentů se Nadační fond Jaroslava Heyrovského snaží naplňovat vědecký i lidský odkaz prof. J. Heyrovského, prvního československého nositele Nobelovy ceny. Slavnostní předávání cen NFJH je vždy načasováno k výročí jeho narození (20. prosince 1890). Osobnost prof. Heyrovského představuje ÚFCH JH veřejnosti ojedinělou putovnou výstavou Příběh kapky (více na <http://www.jh-inst.cas.cz/heyrovsky>).